

Évközi 3. vasárnap

Neh 8,2–4a.5b.8–10

„Amikor a törvény szavait meghallotta, az egész nép sírt”

Akkor Ezdrás a férfiak, a nők és mindazok gyülekezete elé tárta a törvénykönyvet, akik meg tudták érteni. A hetedik hónap első napja volt. A Víz-kapu előtti térségen reggeltől délig olvasott belőle a férfiaknak, a nőknek és mindazoknak, akik meg tudták érteni. Az egész nép figyelt a törvény könyvére. Ezdrás írástudó felállt az erre a célra készült faállványra... Ezdrás kinyitotta a könyvet az egész nép szeme láttára, ... s amikor kinyitotta, az egész nép feláll. ... Ezdrás felolvasott az Isten törvénykönyvéből, lefordította és megmagyarázta az értelmét, úgyhogy meg is értették, amit felolvasott. Akkor [Nehemiás, a kormányzó], Ezdrás pap és írástudó, s a leviták, akik a népet tanították, így szóltak az egész néphez: „Ez a nap az Úrnak, a ti Isteneteknek van szentelve. Ne szomorkodjatok hát és ne sírjatok!” Mert amikor a törvény szavait meghallotta, az egész nép sírt. Így szólt továbbá hozzájuk: „Menjetek és egyetek zsíros ételeket és igyatok édes italokat! Küldjetek belőle azoknak is, akik nem készítették! Ez a nap ugyanis szent a mi Urunknak. Ne szomorkodjatok, hiszen az Úrban való öröm az erősségetek.”

A babiloni fogságból visszatért zsidók vallási életének restaurálását Ezdrás és Nehemiás könyvei írják le. A Kr. e. 458-ra tehető visszatérés körülményei még a két emlékirat részletes vizsgálata után sem válik világossá. Annyi azonban bizonyos, hogy a szülőföldjükre és Jeruzsálembe visszatért zsidók legfőbb vallási problémája az volt, hogy a babiloni fogságban elfeledték vagy elhanyagolták saját vallásukat. A vallási alapon újrászerveződő élet egyik lényeges eleme a templom újjáépítése, amely számos gazdasági és politikai problémát okoz. Ennél még nehezebb feladat a vallását és a helyes vallásgyakorlási formát elfelejtett nép újraoktatása. Ahhoz, hogy vallási értelemben vissza lehessen állítani Izraelt, vissza kellett állítani a vallási alapon szervezett közösséget. Ennek egyik nagy nehézsége, hogy a héberül írott szent iratokat az arám nyelvet beszélő közösség nem értette. Ezért kellett „meturgámokat”, fordítókat alkalmazni, akik a héberül olvasottakat lefordították a nép nyelvére, és el is magyarázták annak jelentését. A felolvasás nyílt téren történt, nem a templomban, ezért férfiak és nők egyaránt jelen voltak.

Az antik világban a könyvnek, tekercsnek önmagában is kultikus tisztelete volt. A könyv kinyitása és az abból való olvasás olyan emlékeket ébreszt fel a hallgatóságban, amelyekre az oktatás nélküli közösség már nem emlékezett. Most tehát úgy vélik, hogy Ezdrás pap felolvasásán keresztül újra szól hozzájuk az Isten. Feltehetően a Tórát, vagyis Mózes öt könyvét olvasta fel, amelyben nemcsak törvényi rendelkezések voltak, hanem a zsidó nép történetének egy-egy részlete is. Feltételezhetjük, hogy a törvényeket talán már nem ismerték, de a történeti eseményekre részben emlékeztek. A felolvasás felfrissítette az emlékeiket és a hallott szöveg alapján újraéledt vallási identitásuk is. A tömegben felszakadó érzelmek ennek a félig elfelejtett emlékeknek szólnak. Az ókorban mindenütt létező erős kollektív érzés miatt úgy hallgatták a történelmet, mint saját családjuk történetét, amelyet Isten segítsége kísér.

A felolvasás drámai hatással volt a hallgatóságra. Újraformálódott lelkükben a múlt, és az Istenről alkotott homályos elképzelés kezdett tisztulni. Tudjuk, hogy ekkor erősödik meg a zsinagóga intézménye, amelyet minden faluban felállítanak és elrendelik, hogy szombatként a férfiak olvassák a Tórát. Ez a jelenet a vallási eszmélődést egyetlen teátrális jelenetbe rögzíti. Feltehetően azonban ez sokkal hosszabb folyamat volt. Annyi biztos, hogy e procedúrát az első jeruzsálemi felolvasás indította el. Az írásban rögzített vallási előírások csak lassan hatoltak be az emberek fejébe és szívébe.

A vallási újraébredés folyamatát mindig nehéz megvalósítani. Könnyebb vallási struktúrát és épületeket létrehozni, mint az egyszer elfeledett vallási érzést és ismereteket az emberek lelkiismeretében újra feltámasztani. Az írott szövegtől az élő lélekig és a mindennapi gyakorlatig igen hosszú az út. Ez a folyamat a keresztény egyházban is generációkról generációkra ismétlődik. Amikor egy generáció nem oktatja vallásra a gyermekeit, valamint már a szülők sem ismerik a vallási szokásokat és előírásokat, akkor nehéz megtalálni azt a közeget, azokat az eszközöket, amellyel fokozatosan újraterezhető a vallási érzés. A külsőségeket hamarabb lehet rekonstruálni, mint a vallási érzést és a vallási, erkölcsi gátlásokat. A hajdan volt keresztény Európában és Magyarországon is hasonló feladatok előtt áll minden pap és igehirdető. A vallásoktatás ugyanis nem pusztán ismeretek átadását jelenti, hanem erkölcsi és érzelmi nevelést is. Bizonyos érzelmek hiányában nem lehet imát tanítani, és eldurvult társadalmi gyakorlat közepette igen nehéz erkölcsi érzéket oktatni. Mindenképpen szükség van az egyéni és a társadalmi megtérésre, a katarziszra, hogy e folyamat elinduljon.